

De
'B

BD-imkerwerkgroep buzz, buzz, buzz,

I wonder what she does'

Hoe kunnen we de bijen het best verzorgen? Sinds 1979 houdt de BD-imkerwerkgroep zich bezig met deze vraag. De essentie hierbij is: een bijenvolk is één wezen, de imme. En deze imme moet haar natuurlijke gedrag kunnen vertonen. Het is een nieuwe benadering in imkerland, maar de laatste jaren begint dit geluid overal rond te zoemen. *Tekst: Ellen Winkel*

'Buzz, buzz, buzz, I wonder what she does!' Vierstemmig klinkt dit eenvoudige lied op uit de monden van meer dan 300 imkers en bijenvrienden. Ze zijn bijeen in de zaal van de Vrije School in Zeist op 14 maart 2015. Dit 'zoemen' onder begeleiding van zangdocent – en imker – Astrid Schoots is

< Ook bijen kun je aaien, leren leerlingen van het Rudolf Steiner College in Haarlem. Vlak bij hun school, in onderwijstuin Vrij Waterland, staat een bijenstal van Smart Beeing. Deze stichting beheert diverse stallen en geeft voorlichting over hoe bijen zich van nature gedragen. Deze zwerm is uit een bijenkast gevlogen: de natuurlijke manier waarop bijenvolken zich voortplanten. (Foto: Simanto Dragtsma)

een traditie op de jaarlijkse BD-imkerdag, als onderdeel van het vaste openingsritueel: een grote bijenwaskaars wordt aangestoken, dan klinkt – altijd dezelfde – spreuk van Rudolf Steiner over 'de Geest is nooit zonder materie, materie nooit zonder Geest', vervolgens laat Astrid in korte tijd een prachtige samenzang opklinken en dan kan het inhoudelijk programma beginnen.

Dit jaar vertelt Natascha Zwaal aan de hand van mooie dia's over haar onderzoek onder traditionele Maya-imkers op het Mexicaanse schiereiland Yucatán. De Maya's werken niet met de honingbij die we in Europa kennen, maar met kleine, angelloze bijtjes (*Melipona Beechii*), die ze in liggende holle boomstammen houden. Eens per jaar oogsten ze, vlak voor volle maan, een kleine hoeveelheid dunne honing, die vooral als geneesmiddel wordt

gebruikt. De oogst gaat gepaard met eeuwenoude rituelen onder leiding van een medicijnman. "Urenlang was hij bezig met gebeden en het danken van allerlei goden, krachten en wezens, heel bijzonder om mee te maken", vertelt Natascha, die haar belevenissen optekende in het boek *Kinderen van de zon*.

Imker word wakker!

Sinds 1980 wordt de BD-imkerdag ieder jaar georganiseerd door de BD-imkerwerkgroep, die in 1979 werd geboren na een noodkreet van imker Sieb Fontijn. 'Imker word wakker! Je bijen gaan eraan!', schreef hij in augustus 1979 in het ledenblad van de BD-Vereniging (destijds Vruchtbare Aarde). De varroamijt

Op een open dag van de BD-imkerwerkgroep laat Wim van Grasstek zien hoe bijen zelf hun raat bouwen in deze 'natuurbouwkast'

was op dat moment nog niet in Nederland gearriveerd, maar hij was in Duitsland al wel aan een opmars bezig, nadat hij uit een onderzoeksinstituut in Frankfurt was ontsnapt. De mijt was vanuit ZO-Azië daarheen gehaald door wetenschappers. Uit de manier waarop onderzoek aan bijen wordt gedaan, spreekt een grote minachtig voor alles wat leeft, vond Sieb. Hij wilde zich, samen met anderen, ervoor inspannen dat het bijenvolk als één levend geheel beschouwd zou worden, in plaats van een mechaniek met vervangbare onderdelen.

Deze oproep aan imkers ging vergezeld met de uitnodiging voor een studiedag voor imkers binnen de BD-Vereniging. Op deze dag – op 30 september 1979 – besloten ze om de BD-imkerwerkgroep op te richten en deze groep ging gelijk voortvarend van start met de organisatie van een cursus BD-bijenteelt vanaf januari 1980 en een openbare imkerstudiedag in oktober 1980. Ze lieten zich inspireren door Rudolf Steiner's lezingen over de bijen. Bij de start noemden ze zich nog 'imkers van de BD-Vereniging', maar al snel functioneerden ze als een zelfstandig orgaan.

Uitzwermen

Jarenlang was de belangstelling voor het BD-bijenhouden min of meer stabiel met rond de 10 tot 15 cursusdeelnemers en rond de 40 bezoekers aan de BD-imkerdag. Maar met de groeiende stroom berichten over bijensterfte in de media in het begin van de 21ste eeuw, groeide de belangstelling snel. Het aantal cursisten verdubbelde in 2010, er volgde een tweede cursusgroep, vervolgens kwamen er extra cursussen bij in Noord-

Nederland en Vlaanderen, en zo groeide het door. Sinds 2014 organiseert de imkerwerkgroep naast een beginnerscursus ook een gevorderdencursus en een meesterscursus. Deze meesterscursus, gegeven door de vaste docenten van de BD-imkerwerkgroep Albert Müller en Wim van Grasstek, is bedoeld voor ervaren imkers die zelf cursussen geven of willen gaan geven. In 2014 deden er 15 gevlogen imkers aan mee.

Het enthousiasme voor een respectvolle omgang met de bijen zwermt uit over het hele land en daarbuiten. Naast BD-cursussen duiken er tal van initiatieven op, zoals cursussen 'natuurlijk imkeren', 'zorg voor de bij', 'urban beekeeping' en 'bij-vriendelijk imkeren', op zeker tien verschillende plaatsen in Nederland en Vlaanderen. De accenten die de docenten leggen en het antroposofisch gehalte verschillen per cursus, maar overal staat de zorg voor de bijen centraal en is het oogsten van honing bijzaak.

Eind 2014 waren ruim 1100 imkers bij het e-mail-netwerk van de BD-imkerwerkgroep aangesloten en zijn er 18 regiogroepen actief die zelf activiteiten en ontmoetingen organiseren. Het werd de hoogste tijd om eindelijk eens een rechtspersoon op te richten! Sinds 1980 liepen alle betalingen voor cursussen en imkerdagen via de privé-bankrekening van Annie Varekamp. In de zomer van 2014 vond de feestelijke oprichting van Stichting Imkers voor Immen plaats (zie kader).

Biologische Bloembollen

Aangezien het voor de gezondheid van bijen essentieel is dat er door het hele jaar heen

volgende bloemen bloeien, zet Theo Georgiades zich met een klein team vanuit de BD-imkers in voor een betere beschikbaarheid van biologische bloembollen. Voorjaarsbloeiers als krokus, sterhyacinth, boshyacinth en wildtulpen zijn voor bijen belangrijk, maar het tegenstrijdige is dat juist voor de bollenteelt veel bestrijdingsmiddelen worden gebruikt die voor (honing)bijen en andere insecten erg giftig zijn. Minder dan 1 op de 1000 bloembollen in Nederland wordt biologisch geteeld.

Op de imkerdag vertelt Theo over de voortgang van het project: "Ik ging ervanuit dat het Skal-certificaat goed genoeg zou zijn om gif-vrije bloembollen te verkrijgen, maar die regels bleken voor ons niet voldoende. Als er

geen uitgangsmateriaal beschikbaar is, mag de teler gangbare bloembollen kopen (mits ze niet zijn ontsmet), ze in biologische grond stoppen en bij de oogst biologisch noemen. Van Skal mogen telers hun land ook onder water zetten tegen aaltjes, maar dan gaat alle bodemleven kapot."

Theo werkt nu samen met een exporteur en enkele telers waarmee hij zelf afspraken maakt over het gebruik van het eigen gif-vrije pootgoed en de manier waarop ze met de bodem omgaan. In samenwerking met onder andere regionale BD-imkergroepen, hoveniers, biologische winkelketens en gemeenten is een forse afzetgroei gerealiseerd. In 2015 wordt het assortiment en het teeltoppervlak uitgebreid.

Bijenberaad

Het netwerk van de BD-imkerwerkgroep is met ruim 1100 imkers de op een na grootste imkerbeweging in Nederland, na de Nederlandse Bijenhouders Vereniging met 6000 leden. Daarom heeft Theo namens de BD-imkers deelgenomen aan het Bijenberaad, dat door het Ministerie van EZ was ingesteld om tot een Actieprogramma Bijengezondheid te komen. Het bonte gezelschap dat hieraan meedeed (van imkerorganisaties tot waterschappen, en van chemische industrie tot Greenpeace) was zeer verdeeld over de aanpak. Theo: "Resultaat is dat er nu een groot onderzoek van start is gegaan, dat voor de helft wordt gefinancierd door de chemische industrie. Wij waren tegen. Greenpeace ook.

In de Trompenburg Tuinen & Arboretum in Rotterdam staan de fleurig geschilderde kasten van 'Immeke', een initiatief van BD-imkerwerk-groep-leden Rinske en Angelique. Samen brengen ze hun verwondering voor de imme over, onder andere via lessen aan schoolklassen en het bouwen van kasten van roggestro met scholieren

Op Kraaybeekerhof in Driebergen is De Bijtuin gevestigd, een zes-hoekige bijenstal met een prachtige bloementuin ernaast. Deze stichting organiseert allerlei voorlichtingsactiviteiten; zo ook een 'Zomervierdaagse' van 4 - 8 juli 2015 op diverse BD-boerderijen met bijenkenners Karsten Massei en BD-imker Michael Weiler uit Duitsland

Want wat moet er nu uit zo'n onderzoek komen? Maar het onderzoek was al gestart, voordat we er binnen de kerngroep van het Bijenberaad een besluit over konden nemen. De bespreking daarover ging niet door, de kerngroep was plotseling opgeheven. Al die tonnen overheidsgeld zouden veel nuttiger ingezet kunnen worden: bijvoorbeeld om concreet de leefomgeving van bijen te verbeteren." In bermen, dijken en akkerranden liggen tal van mogelijkheden om meer bloemen te laten bloeien. Maar de subsidie-regeling die door akkerbouwers enthousiast werd gebruikt om bloeiende akkerranden in te zaaien, is na 2014 opgeheven.

Het Bijenberaad leidt wel tot de oprichting van een 'Bijenlectoraat' aan de Hogeschool Larenstein. Dit zal bijdragen aan de bijgezondheid door drachtverbetering hoog op de agenda te zetten en door het kennisnetwerk over bijenhouden te verbreden, vertelt Theo. Het wordt grotendeels gefinancierd door het Ministerie.

Ontmoetingen

In de pauzes van de BD-imkerdag is de meest gestelde vraag, zo kort na de winter: 'Hoe is het met je bijen?' De antwoorden lopen sterk uiteen: 'al mijn volken vliegen goed' of 'helaas drie van de vijf volken dood' en allerlei varianten daarop.

De dag heeft het karakter van een reünie, en is tegelijk vol nieuwe ontmoetingen. Bij de lunch zit ik naast een imker van 'I Love Beeing' uit Amsterdam, die bijen verzorgt op daken van grote gebouwen. Deze club heeft ook door middel van crowdfunding en sponsoring een 'Bijenpaleis' gerealiseerd in het Westerpark, een mooi vormgegeven houten bijenstal.

Er gebeurt echt van alles, is ook in verschillende stands te zien. Allerlei groepen hebben bijzondere bijenstallen, organiseren lessen en cursussen en bouwen natuurbouwkasten of korven, zoals Smart Beeing in regio Haarlem, De Bijentuin op Kraaybeekherhof in Driebergen en Immeke in Rotterdam.

De clubs functioneren als zelfstandige orga-

nen, net als bijenzwermen die op een nieuwe plek een nieuw bestaan opbouwen, elk op hun eigen manier. De diversiteit maakt het sprankelend, de groepen inspireren elkaar. Docenten volgen samen een 'meester cursus', maar er is geen blauwdruk 'van boven' waar cursussen aan moeten voldoen. Net zoals BD-imkers zich niet met Demeter-richtlijnen bezighouden. Imkers zijn 'eigenwijs' – net als hun bijen. En het lijkt erop dat de noodkreet van Sieb Fontijn – 'imker word wakker!' – weerklank heeft gekregen. ☺

i Leden van de BD-imkerwerkgroep zijn Albert Müller, Wim van Grasstek, Annie Varekamp, Theo Georgiades, Henk Wansink, Rinske Kreukniet en Angélique Berger-de Meijer. De laatste twee vormen samen Immeke.

i Voor informatie over achtergronden, activiteiten en regionale groepen, zie bdimkers.nl. Ook het bestellen van bloembollen en boeken kan via deze website.

Stichting Imkers voor Immen

De Stichting Imkers voor Immen biedt financiële ondersteuning aan de activiteiten van de BD-imkerwerkgroep en aan andere initiatieven die een respectvolle omgang met de imme als uitgangspunt hebben. De Triodos Foundation beheert het steunfonds voor Imkers voor Immen. Daardoor zijn giften aftrekbaar voor de belasting.

i imkersvoorimmen.nl

